

Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΦΑΥΛΟ ΚΥΚΛΟ

 Ας μην ξεχνιόμαστε, δεν υπάρχει μόνο η οικονομική κρίση. Η περίπτωση του Αρκτικού Κύκλου και του πεδίου Ντόμινο

Όπως παρατηρεί ο Ούλριχ Μπεκ -αλλά και αρκετοί άλλοι- η κρίση του περιβάλλοντος και η καθοριστικότητα του φαινομένου των κλιματικών αλλαγών, δεν έχει γίνει ως όφειλε αφετηρία για μια νέα «πτώση Βαστίλης», δηλαδή για ένα πραγματικά θεμελιώδη ανασχεδιασμό και αναστοχασμό της πολιτικής, της οικονομίας και του πολιτισμού. Αυτό είχε παρατηρηθεί σαν δεδομένο στη διάρκεια της πορείας προς τη Διάσκεψη της Κοπεγχάγης.

Καθώς όμως μεσολάβησε ο δεύτερος οικονομικός κύκλος κρίσης που ανατροφοδότησε την «ύφεση» – με την ανάγκη των κερδοσκοπικών και κεφαλαιακών αναδιαρθρώσεων στην εμπράγματη οικονομία, με την ελάττωση του εργασιακού κόστους, με την επιδείνωση των δημοσιονομικών- η υπόθεση της κλιματικής αλλαγής δέχθηκε ένα δεύτερο κύμα παραγνώρισης στη συνείδηση της ανθρωπότητας και στον ορθό πολιτικό σχεδιασμό των κυβερνήσεων και των κρατών.

Αυτή η δεύτερη παραγνώριση του κινδύνου ανέστειλε την πορεία για την λήψη σημαντικών αποφάσεων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Ο δεύτερος αυτός κύκλος διαχέεται στις κυβερνήσεις, στα μέσα ενημέρωσης και στην πολιτική σε επίπεδο κυβερνήσεων και λαών. Είναι ακόμη πιο ύπουλος καθώς συγχρονίζει την κρίση της περιβαλλοντικής πολιτικής και διακυβέρνησης με την πολιτική και οικονομική αβεβαιότητα στον ανασφαλή ορίζοντα χρόνου, συνεπειών και καθοριστικών παρενεργειών.

Η αναβλητικότητα ως ένδειξη κλιμάκωσης της κρίσης

Η περιβαλλοντική κρίση πορεύεται τελείως ανεπηρέαστη των αγορών και από το βουλησιακό παίγνιακό τους κερδοσκοπικό χαρακτήρα και τις στρατηγικές του. Η κρίση του περιβάλλοντος πορεύεται με πολύ πιο άτεγκτους όρους από αυτούς που θέτουν οι αξιολογητικοί οίκοι για τα μόλις διασωθέντα κερδοσκοπικά και επενδυτικά κεφάλαια, τα σχέδια δημοσιονομικής διάσωσης και τις κρατικές οικονομίες. Αυτή η κρίση διαμορφώνει ένα πολύ βαθύτερο υπόστρωμα, αποτελεί ένα τεκτονικό υπόβαθρο μακρών διεργασιών εξέλιξης των υποθέσεων της ανθρωπότητας στην οικονομία, στην πολιτική και στον πολιτισμό.

Η αναβλητικότητα στην αντιμετώπιση της κρίσης, θυμίζει αυτήν που προηγήθηκε του Β' Παγκόσμιου πολέμου, μόνο που αυτή τη φορά ο αντίπαλος είναι πολύ πιο καθοριστικός από ότι αντιπροσώπευε ο ολοκληρωτισμός του άξονα. Εδώ θα ταίριαζε το σχόλιο του James Lovelock: «Η συμφωνία του Κιότο μοιάζει, κατά έναν παράδοξο τρόπο, με τη συμφωνία του Μονάχου, καθώς οι πολιτικοί προσπαθούν να δείξουν ότι αντιμετωπίζουν τα προβλήματα, ενώ στην πραγματικότητα προσπαθούν να κερδίσουν χρόνο. Η μάχη θ' αρχίσει σύντομα και ο κίνδυνος που αντιμετωπίζουμε είναι πολύ περισσότερο θανάσιμος από το ναζιστικό «αστραπιαίο πόλεμο» [1]

Τόσο η γεωπεριβαλλοντική αλυσιδωτή αντίδραση, το γεωπεριβαλλοντικό σύνδρομο, -που αρχίζει και διαφάνεται για παράδειγμα στον Αρκτικό Κύκλο ή στον επερχόμενο κύκλο διενέξεων για τα νερά και την ερημοποίηση όσο και η διέγερση διενέξεων για την γεωπολιτική και γεωοικονομική αντιδικία θα λειτουργήσουν ως τελικός θερμικός καταλύτης επάνω στο πολιτικό και περιβαλλοντικό πεδίο. Βλέπουμε ήδη συμμαχικές και σχεδόν συγχωνευμένες χώρες όπως ο Καναδάς και οι ΗΠΑ να αντιδικούν για την κατανομή των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης του Αρκτικού Κύκλου σε πολύ υψηλούς τόνους που θυμίζουν την ελληνοτουρκική διένεξη.

Το παράδειγμα του Αρκτικού Κύκλου

Ο Αρκτικός Κύκλος αναμένεται να γίνει θέμα πολλαπλής διένεξης, καθώς ήδη τον μισό χρόνο γίνεται διαπερατός σε μεγάλο τμήμα του. Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας κρίνεται μια ιδιαίτερα δύσκολη περίπτωση και η ύπαρξη μεγάλων εκμεταλλεύσιμων πλέον αποθεμάτων ενέργειας στο βυθό του την κάνει ακόμη δυσκολότερη. Η επιστημονική κοινότητα εισέρχεται σε θεσμικά στρατηγικά πεδία υπονομευμένα ως προς την αμεροληψία της επιστημονικής προσέγγισης και θα καλείται να λειτουργήσει ως παίκτης σε ένα ανταγωνιστικό παιχνίδι ισχύος. Η επιστημονική κοινότητα θα λειτουργήσει ως παράγοντας μιας γεωπολιτικής αντιδικίας που όλοι μας μπορούμε να φανταστούμε μέχρι που μπορεί να φτάσει. Εδώ, στην Αρκτική Ζώνη, συνωθούνται -μεγάλα κράτη και μεγάλες επιχειρήσεις- να ανοίξουν ακόμη και συμπρακτικά θεσμικά και γεωοικονομικά μέτωπα όπως πχ η Γαλλία με τις συνεργασίες της, την Νορβηγία και τη Ρωσία και φυσικά θα εμπλακούν σειρά χωρών και πίσω από αυτούς και άλλοι υποβολεείς χώρες υψηλής ζήτησης-κατανάλωσης που θέλουν να μειώσουν το μεταφορικό κόστος όπως και χώρες υψηλής παραγωγικότητας.

Το ζήτημα είναι ότι ο Αρκτικός Κύκλος παγιδεύει όλο και περισσότερους ισχυρούς παράγοντες παγκόσμιων αποφάσεων σε μια στρέβλωση του πολιτικού ορίζοντα των αποφάσεων στο διεθνές επίπεδο για λόγους στρατηγικούς και αναπτυξιακούς μέσα από την περιβαλλοντική υποβάθμιση του Αρκτικού Κύκλου. Η υποβάθμιση αυτή, μπορεί να εμφανίζεται -βραχυχρόνια και μυωπικά- γοητευτική λόγω της αναπτυξιακής δυναμικής, της μείωσης του κόστους και την άντληση οικονομικού οφέλους αλλά τελικά θα οδηγήσει στην ανατροφοδότηση της κλιματικής αλλαγής και μάλιστα με τις ακρότητές και τις παλινδρομικότητές της. Αναφερόμαστε στην τήξη των πάγων και στην επαναπαγοποίησή τους και μάλιστα σε μια περισσότερο διευρυμένη ζώνη έναντι των υφιστάμενων διαστάσεων του Αρκτικού Κύκλου και στην ανάγκη για μεγαλύτερη κατανάλωση καυσίμων και δαπάνης ενέργειας για την στήριξη του οικονομικού κύκλου και των περιβαλλοντικών όρων του τεχνολογικού και βιομηχανοκεντρικού μας πολιτισμού.

Δηλαδή κινδυνεύουμε η υπόθεση του Αρκτικού Κύκλου να μας παγιδεύσει και ταυτόχρονα να αποπροσανατολίσει τις διαδικασίες λήψης μέτρων για την κλιματική αλλαγή συνολικά. Ταυτόχρονα, μπορεί να γίνει ένα πεδίο όπου η ίδια η κλιματική αλλαγή θα οξυνθεί. Θα αναδείξει τον περιβαλλοντικό φαύλο κύκλο -ο οποίος είναι αμείλικτος.

Θα οδηγήσει επίσης τον παραγωγικό κύκλο σε μια μεγαλύτερη επιδείνωση των περιβαλλοντικών συνθηκών μακροχρόνια δείχνοντας πώς μπορούν να συνυπάρχουν και η Σκύλα και η Χάρυβδη στην περιβαλλοντική κρίση. Το περιβαλλοντικό και το γεωπολιτικό ντόμινο θα επικοινωνήσουν και θα αποκτήσουν μεγαλύτερη δυναμική αλληλεπίδρασης. Κινδυνεύουν να χαθούν όχι μόνο τα υποθαλάσσια, τα θαλάσσια, τα ωκεάνια και τα θερμοαλατικά ρεύματα αλλά και «εκείνα» των διεθνών σχέσεων και κανόνων που θα μπορούσαν να επιλύουν και θα προσανατολίζουν ορθά τις πολιτικές και τα προβλήματα στην αντιμετώπισή τους.

Ο Αρκτικός Κύκλος ήδη αναδεικνύεται ως πεδίο παγκόσμιας διένεξης, ενώ ήδη υπάρχουν και άλλα γεωπεριβαλλοντικά πεδία παγκόσμιας διένεξης περιλαμβανόμενης και της Μέσης Ανατολής. Θα υπάρξουν και πεδία ανάλογης γεωπολιτικής διένεξης όπως οι περιοχές των παγετώνων των Ιμαλαίων και των μεγάλων ποταμών της Ασίας.

Αντίστοιχα υπάρχουν γεωπολιτικά και γεωοικονομικά πεδία που μπορούν να συνεργήσουν τεκτονικά μεταξύ τους στο επίπεδο των κρατών και των κυβερνήσεων, στο πεδίο των διεθνών σχέσεων και της περιβαλλοντικής και πολιτικοοικονομικής διακυβέρνησης.

«Άκου να δεις, Είτε φταις, είτε όχι, αν δε μπορείς άλλο να παλέψεις, θα πεθάνεις»

Απορεί κανείς για την έλλειψη σοφίας, μέτρου, διάκρισης και αποφασιστικότητας απέναντι στις κλιματικές αλλαγές. Οποσδήποτε πρέπει κανείς να αναφέρει και να επαναφέρει το ζήτημα στη βάση της αποδοχή της ευθύνης για αγώνα όπως το είχε θέσει Μπρεχτ με τη ρηματική ρηξικέλευθη ευθύτητά του:

«Άκου λοιπόν... ..Είτε φταις, είτε όχι, αν δε μπορείς άλλο να παλέψεις, θα πεθάνεις»

Αυτό ισχύει για τον πολιτισμό μας, για τους λαούς μας, την ανθρωπότητα και καθέναν από μας. Είναι το καθαρό πεδίο ανάληψης ευθύνης και η γνώση είναι ήδη διαθέσιμη για αυτό σε σχέση με το περιβάλλον με πολύ δραματικά μάλιστα στοιχεία. Απορεί κανείς τόσο για την έκταση της τυφλότητας όσο και για το γεγονός ότι δεν έχει ήδη εκποιηθεί ένα πολύ ευρύτερο σχέδιο καθώς απαιτούνται και πολιτισμικές αλλαγές. Πρέπει να αλλάξουν τα πάντα στον πολιτισμό μας για να μπορούμε να τον κάνουμε περισσότερο συμβατό με μας και με αυτή την αλλαγή. Το κεντρικό πρόβλημα είναι η μείωση της ζήτησης και η «αποσύνδεση» της οικονομίας ώστε να μην ακολουθήσει κατάρρευση της οικονομίας και πολιτικό κραχ, στη λογική ενός θεσμικού ρήγματος, μιας θεσμικής έκρηξης και μιας παγκόσμιας διένεξης.

Η πρόκληση της μεγαμεταστροφής

Είναι πια καιρός να αντιληφθούμε τον πλανήτη ως ολότητα, να τον στοχαστούμε από την ματιά ενός Πλανητικού Λόγου. Να αντιμετωπίσουμε ενοποιημένα την κλίμακα του ανθρώπου και της ανθρωπότητας σε έναν δρόμο μεγαμεταστροφής όπως θα έλεγε ο Έρβιν Λάσζλου. Αυτό είναι ένα κάλεσμα «πλανητικής συνειδητότητας» στο οποίο η περιβαλλοντική κρίση κατέχει κορυφαία θέση.

Οποδήποτε για την αντιμετώπιση αυτή χρειάζεται πλέον να βάλουμε ένα μέτρο στην έμφαση που δίνουμε για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της οικονομίας. Για να βάλουμε αυτό το μέτρο πρέπει να υιοθετήσουμε έναν άλλο τρόπο στο πεδίο της οικονομίας, απελευθερωμένοι από την ιδιότητα που είναι και οικονομικός επιβλαβής όπως έλεγε ο Ρούσβελτ. [2] Αυτό όμως δεν φαίνεται εφικτό ούτε καν για λόγους οικονομικής σκοπιμότητας και αυτό είναι ένας κακός προάγγελος εξελίξεων για όλες τις σειρές υτόμινο στην πλανητική κρίση της ανθρωπότητας.

Αρχίζει να διαμορφώνεται πια το τοπίο του πρώτου τετάρτου του 21^{ου} αιώνα ως η περίοδος εκείνη «που γνωρίζαμε για την ανάγκη, που είχαμε την ευθύνη και που δεν την αναλάβαμε» και που θα επιφέρει την καταστροφή του πολιτισμού όπως τον ξέρουμε. Αυτός ο πολιτισμός έχει πολλά στοιχεία βαρβαρότητας, σε σύντομο χρονικό διάστημα, με μακρόπνοη δυναμική και επιπτώσεις για τις οποίες δεν ξέρουμε αν οι επόμενες γενιές θα μπορούσαν να τις αντέξουν. Δεν θα κληρονομηθεί σε αυτές μόνο η περιβαλλοντική κρίση -που θα είναι ανελέητη- αλλά θα κληρονομηθούν επίσης οι νοοτροπίες και οι ιστορικές συνέργειες αυτών των νοοτροπιών σε όλα τα πεδία.

Η περιβαλλοντική κρίση απαιτεί μια παγκόσμια θέληση, μια *θέληση για το κοινό καλό*. Απαιτεί επίσης ένα *παγκόσμιο περιβαλλοντικό συμβόλαιο* το οποίο φαντάζει σήμερα αδύνατο. Προς το παρόν διαπιστώνεται αδυναμία -από τα κράτη και τους πολιτικούς- να συντάξουν ένα τέτοιο συμβόλαιο με όρους πλατιά κοινωνικής συναίνεσης και δικαιοσύνης. Ας μην ξεχνάμε ότι και τα ζητήματα του περιβάλλοντος είναι θέματα δικαιοσύνης και αναδεικνύονται ως τέτοια όλο και πιο πολύ.

Η κρίση είναι ήδη *εκκωφαντική*, αλλά έχουμε τόσο εσωτερικό θόρυβο -στην συνείδησή μας και στην επικοινωνία μας- από το μικρόκοσμο της καθημερινότητας, τον πόδογγο των αγορών, των πολιτικών και των μέσων επικοινωνίας. Από μια άλλη άποψη, είναι σαν να πλέουμε πάνω στην ράχη ενός τσουνάμι πριν αυτό μας ξεβράσει στην στεριά και δεν αντιλαμβανόμαστε την απελευθερωμένη δυναμική του.

Η περιβαλλοντική κρίση είναι η Νέμεση της μακροχρόνιας ανθρωπότητας και η Νέμεση του βεβηλωμένου από την απληστία και την ιδιότητα Προμηθεϊκού προτύπου.

Η παγίδευσή μας σε στρατηγικές ισχύος και ανταγωνισμού αναδεικνύεται ότι έχει πολύ μεγαλύτερη γοητεία από την κρίση στο ίδιο το πεδίο της πραγματικότητας πάνω στο οποίο ζούμε. Την ίδια ώρα φλέγεται ο περίγυρός μας και εμείς παρακολουθούμε ένα σκίβος παιχνιδι που εξελίσσεται σε κόλαση και όλεθρο.

Οι σκίβους παίκτες είναι τέρατα τα οποία έχουν προκύψει όπως θα έλεγε ο Γκόγια από την *απουσία των συνειδήσεων μας*, ή όπως θα έλεγε ο Εμπειροκλής, *από την αμέλεια του νου μας*. Έχουμε μετατρέψει την φύση σε ένα κανιβαλικό τοπίο για τα κράτη, τις κοινωνίες, τις οικονομίες και τα οικοσυστήματα.

Η *βύθισή μας* όπως παρατηρούσε ο Λιούις Μάμφορντ στον πολιτισμό των ορυχείων και του ορυκτού πλούτου δεν θα είναι μόνο ένας παράγοντας για την στρέβλωση των θεσμών και την αναβάθμιση της βαρβαρότητας μεταξύ των ανθρώπων αλλά βαρβαρικά αυτό ο πολιτισμός θα είναι παράλληλα και η καταλυτική περιβαλλοντική καταδίκη του ανθρωπίνου πολιτισμού.

Τόσο το εργατικό κίνημα στις νέες προκλήσεις του και στην αναγέννησή του όσο και καθέναν μας θα πρέπει να αναγνωρίσουμε πλέον την ανάγκη για ένα νέο πρότυπο ζωής, ανθρωπίνων σχέσεων, οργάνωσης και οικονομίας παραγωγής και κατανάλωσης. Είναι ανάγκη να ξαναθεσουμε τους δημογραφικούς, οικονομικούς και πολιτισμικούς στόχους ελαχιστοποίησης και να μεγαλώσουμε την ψυχή μας απέναντι στον κόσμο των μηχανών. Χρειάζεται να απελευθερώσουμε πια το «Ορφικό πρότυπο» -για να ξαναθυμηθούμε τον Λιούις Μάμφορντ- για να βρούμε να εξισορροπήσουμε το βεβηλωμένο από την ιδιότητα, την απληστία και την αντιδικία της εξουσίας Προμηθεϊκό πρότυπο. [3]

Έχουμε περάσει από την κτητικότητα και την καταναλωτικότητα στην παραγωγική εργαλειοποίηση, την οποία πρέπει να μειώσουμε. Και όμως οι οικονομικές επιταγές και μονοδρομήσεις των πολιτικών μας, επιβάλλουν ακριβώς το αντίθετο. Μας επιβάλλουν να αυξήσουμε τα δημογραφικά μεγέθη για να μειώσουμε το εργασιακό κόστος και να καλύψουμε τις ασφαλιστικές ανάγκες. Μας επιβάλλουν να αυξήσουμε τον εργασιμο χρόνο, να περιορίσουμε την σχολή. Μας επιβάλλουν να κάνουμε τον ελάχιστο ελεύθερο χρόνο, χρόνο κατανάλωσης και ζήτησης και να αυξήσουμε την απληστία μας για να είμαστε βιώσιμοι στην αγορά. Μας επιβάλλουν να αυξήσουμε τις υλικές μας ροές και ακριβώς ότι δεν χρειαζόμαστε για να αντιμετωπίσουμε αυτή την κρίση. *Αυτή είναι η τέλεια συνταγή για την ιδανική τραγωδία*.

Κάποιοι μίλησαν για την ελληνική τραγωδία της δημοσιονομικής εκτροπής της οικονομικής κρίσης. Ίσως θα πρέπει να σκεφτόντο πολύ βαθύτερα την περιβαλλοντική τραγωδία που θα είναι κοινός παρονομαστής και τελείως άτεγκτος που δεν θα γνωρίζει σύνορα και εξαιρέσεις βασισμένες σε σχέσεις ισχύος και οικονομίας.

Είμαστε μπροστά σε καταστάσεις για τις οποίες έλεγε ο Τζόρτζ Σανταγιάντα ότι «*όποιος ξεχνά την ιστορία του είναι υποχρεωμένος να την ξαναζήσει*» [4] και θα μπορούσε να προσθέσει κανείς και υπό τραγικότερη μορφή της όπως έγινε ανάμεσα στους δύο Παγκοσμίους Πολέμους. Τώρα βρισκόμαστε σε ένα ευρύτερο φάσμα παγκόσμιου πολέμου που περνάει από την φάση μιας ανασφαλούς και στρατηγικά υπονομευμένης ειρήνης. Βιώνουμε την εποχή της ένοπλης ειρήνης που κρύβεται στις αυταπάτες και την γοητεία της των πρωταγωνιστών και των κομπάρωων σε μια τραγωδία.

Κανείς πια δεν θα μπορεί να μιλήσει ανασχετικά με κριτήρια περιβαλλοντικά για αυτούς που συντηρούν την παγκόσμια ζήτηση και που κρατούν την ανάπτυξη, για το γεωοικονομικό, γεωπολιτικό, καπιταλιστικό μπόυμερανγκ της Ασίας και του Νότου. Ετσι θα γίνουμε συνεργοί σε μια μεγαλύτερη δυστοκία για λήψη περιβαλλοντικών μέτρων σε παγκόσμια κλίμακα, για αλλαγές συστημικές.

Ταυτόχρονα θα γοητευόμαστε από προτάσεις και επιχειρηματικά σχέδια για την αντιμετώπιση των παραγόντων των κλιματικών αλλαγών φουτουριστικής τεχνολογίας και διακινδύνωσης.

Αντίθετα παρατηρούμε κάθε τόσο αδιάλλακτες και αγοραιοποιημένες μειωμένες της επιτομημονικής κοινότητας να συνάδουν με τα επιχειρηματικά συμφέροντα και τις πολιτικές διαπλοκές τους υποβαθμίζοντας με αντιεπιτομημονική αποσπασματικοποίηση του τοπίου των δεδομένων και των διαπιστώσεων για την δυναμική αιτιολόγηση, και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Ο πρώην αντιπρόεδρος των ΗΠΑ Αλ Γκόρ σημειώνει στο βιβλίο του «Προσβολή στη λογική» την εμπειρία του:

«Πλούσιοι δεξιοί ιδεολόγοι έχουν συμμαχήσει με τις πιο ανεύθυνες και κυνικές εταιρείες στην βιομηχανία πετρελαίου, άνθρακα και μεταλλευμάτων, με σκοπό να χρηματοδοτούν ψευδοεπιτομημονικές επιτροπές βιτρίνας, οι οποίες ειδικεύονται στην δημιουργία παραπλανητικών εντυπώσεων και ασάφειας σχετικά με την υπερθέρμανση του πλανήτη». [5]

Αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει κανένας σαν τον Ρούσβελτ που στην προοπτική του Παγκοσμίου Πολέμου είπε «*και τώρα ξεχάστε το δολάριο*». Έχουμε έλλειμμα ηγεσίας και αυτό γίνεται ακόμη πιο καθοριστικό όταν δεν συνεργούν -όπως παρατηρεί και ο Ούλριχ Μπεκ- τα κινήματα, οι λαοί και οι στοχαστές.

Το έλλειμμα ηγεσίας και διακυβέρνησης θα επιτρέψει την διασύνδεση και αλληλενέργεια της περιβαλλοντικής κρίσης με όλες τις άλλες. Η χειρότερη συνταγή για αυτή την συνέργεια των κρίσεων είναι η αναβολή της λήψης των ορθών περιβαλλοντικών αποφάσεων με τον σωστό τρόπο και με όρους δικαίου και μερισμού και αναλογία.

Και εδώ ακριβώς επαναφέρουμε τη δέσμη των οκτώ μέτρων των οκτώ αξόνων για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην περιβαλλοντική και κλιματική αλλαγή. [6]

ΑΝΑΦΟΡΕΣ :

[1] Lovelock James, *“Η εκδίκηση της Γαίας”*, εκδοτικός οίκος Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ, 2007

«Είμαι αρκετά ηλικιωμένος ώστε να προσέξω ότι υπάρχει μια καταφανής ομοιότητα ανάμεσα στη στάση που επικρατούσε πριν από εξήντα χρόνια απέναντι στον πόλεμο και τη στάση που κυριαρχεί σήμερα απέναντι στην απειλή της παγκόσμιας υπερθέρμανσης. Οι περισσότεροι από εμάς θεωρούν ότι σύντομα θα συμβεί κάτι δυσάρεστο. Ωστόσο, όπως και το 1938, δεν έχουμε μια σαφή εικόνα για τη μορφή που θα πάρει αυτή η απειλή και δεν ξέρουμε τι πρέπει να κάνουμε για να την αντιμετωπίσουμε. Η αντίδρασή μας μέχρι σήμερα είναι παρόμοια μ’ εκείνη πριν από το Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο, μια προσπάθεια κατευνασμού. Η συμφωνία του Κιότο μοιάζει, κατά έναν παράδοξο τρόπο, με τη συμφωνία του Μονάχου, καθώς οι πολιτικοί προσπαθούν να δείξουν ότι αντιμετωπίζουν τα προβλήματα, ενώ στην πραγματικότητα προσπαθούν να κερδίσουν χρόνο.

Η μάχη θ’ αρχίσει σύντομα και ο κίνδυνος που αντιμετωπίζουμε είναι πολύ περισσότερο θανάσιμος από το ναζιστικό «αστραπιαίο πόλεμο». Καταπατήσαμε τις περιοχές όπου ζουν τα άλλα είδη με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που καταλαμβάνουμε τα εδάφη άλλων κρατών όταν υπάρχουν προβλήματα στις διακρατικές σχέσεις».

Οι κυβερνήσεις και οι λαοί μοιάζουν να είναι αποπροσανατολισμένοι από μια μονοδρομηση των πολιτικών οικονομική σε έναν παιγνιώδη αβυσσαλέα φαύλο κύκλο που μπορεί να τροφοδοτήσει μια σειρά αλληπάλληλων κρίσεων γεωπολιτικών αλλά κατά ενδιαφέροντα τρόπο και με γεωπεριβαλλοντικές διαστάσεις γιατί οπωσδήποτε οι κρίσεις αυτές και η αναδιάρθρωση ακόμη της εμπράγματης οικονομίας στο επίπεδο των παραγωγικών πόρων επειδή όλοι οι θεμελιώδεις πλουτοπαραγωγικοί πόροι είναι και περιβαλλοντικά συνυφασμένοι συνδεδεμένοι θα ανατροφοδοτήσει αυτή η κρίση και τα ζητήματα του περιβάλλοντος και τα ζητήματα του περιβάλλοντος θα ανακυκλωθούν στην πολιτική και στην οικονομία επίσης οξύτερα σε μια πολλαπλασιαστική αλυσίδα».

[2] Krugman Paul, *Η συνείδηση ενός προοδευτικού*, σελ 1x, εκδόσεις ΠΟΛΙΣ, «Γνωρίζαμε ανέκαθεν ότι το αχαλίνωτο ιδιοτελές συμφέρον είναι δείγμα κακής ηθικής. Τώρα ξέρουμε ότι οδηγεί και σε κακά οικονομικά». **Φραγκλίνος Ν.**

Ρούσβελτ

[3] Μάμφορντ Λιούις, *Τέχνη και τεχνική*, 1997, εκδόσεις ΝΗΣΙΔΕΣ, σελ 41
«ο πρώτος δάσκαλος και ευεργέτης του ανθρώπου ήταν ο Ορφέας και όχι ο Προμηθέας. Ότι ο άνθρωπος έγινε ανθρώπινος όχι επειδή έκαμε υπηρέτη του την φωτιά, αλλά επειδή κατόρθωσε, με τα σύμβολά του, να εκφράσει συντροφικότητα και αγάπη, να εμπλουτίσει την παρούσα του ζωή του με ζωηρές αναμνήσεις του παρελθόντος και διαπλαστικές ενορμήσεις προς το μέλλον, να επεκτείνει και να ενισχύσει εκείνες τις στιγμές της ζωής, που είχαν γι’ αυτόν αξία και νόημα»

[4] πηγή <http://www.metron-ariston.gr/>

[5] Γκόρ Αλ, Προσβολή στη λογική, εκδόσεις ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, σελ 234

[6] Ζήσης Ιωάννης, ΟΚΤΩ ΒΑΣΙΚΕΣ ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ & ΟΛΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑ

Γιάννης Ζήσης, συγγραφέας
Μέλος της γραμματείας της ΜΚΟ Σόλων
ioanniszisis@solon.org.gr
22 Ιουλίου 2010